

Om at flytte familien ud på en ø

Fra Asgers dåbsfest på Egholm gammel skole

Vi havde længe haft et godt øje til Egholm og havde besøgt øen flere gange, da vi valgte at holde vores yngste søns dåbsfest på øens gamle skole. Den gamle skole havde masser af plads samt historie, og vi ville gerne vise vores familie en af de mest unikke steder i Aalborg.

Vi havde boet i Aalborg centrum i rigtig mange år, men med 3 børn, var det ved at være på tide, at finde et sted med mindre larm fra fulde mennesker og mere plads til leg, køkkenhave samt fred og ro. Vi ville gerne have mere natur omkring os,

men var ikke parate til at flytte langt ud på landet.

Bekymringer – og en varm velkomst

Vi var vilde med Egholms charme og den varierende natur, og vi vidste der var ét hus til salg på Egholm og kiggede flere gange på det. Der var mange bekymringer: kunne vi være i huset? Hvad med færgen og mine skiftende arbejdstider som sygeplejerske i skadestuen? Hvad med børnene og fritidsaktiviteter samt deres sociale liv? Hvad hvis vi havde brug for en ambulance og færgen ikke sejler? Ville vi blive isoleret fra venner og

familie, når nu vi ikke boede i centrum længere?

Ove og Anne Katrine, vores naboer og sidstnævnte øbo gennem generationer, svarede roligt på alle spørgsmål – og til sidst var der ikke flere ting, der talte imod. „Nu gør vi det bare“, sagde min kæreste. Jeg må indrømme, at jeg var mere nervøs end ham, men glædede mig samtidig helt vildt til mere luft og natur, have og ro.

Den dag vi flyttede ind, havde naboerne hejst flaget i vores have, og vi havde ikke boet her mere end 2 uger, før der

Fortsættes på side 4

Samarbejde rykker

Kommentar af Dorthe Winther

Så er kommunal- og regionsvalget overstået for denne gang, nogle steder med nye borgmestre for øerne – andre steder er 'alt ved det gamle'.

Noget er dog anderledes ved dette valg, idet adskillige øer har fået valgt en repræsentant ind i deres byråd. F.eks. har Lyø fået valgt Anne Jørgensen (V) ind i byrådet i Faaborg-Midtfyn kommune, Agersø har fået valgt Anne Bjergvang i Slagelse kommunalbestyrelse og på Sejerø var der genvælg til Ella Rasmussen til Kalundborg kommunalbestyrelse. Det bliver spændende at følge hvilken betydning, det får for øerne i de berørte kommuner – om man reelt kan mærke, at det gør en forskel, at man 'har sin egen' byråds kandidat.

Normalt er stemmeprocenten høj blandt beboerne på småøerne, og på Askø var den ved dette valg helt i top. 95 % svarende til 38 ud af 40 stemmeberettigede afgav deres stemme.

Samarbejde – samarbejde – samarbejde

Overskriften handler ikke om byrådsvalg og konstituering, skønt den måske nogen steder godt kunne have gjort det – nej det handler om LAG Småøernes og Ø-sammenslutningens netop overståede og velbesøgte erhvervsdag. Spændende oplæg fra to nyopstartede virksomheder, Anholt Gin og Cafe Lyø den gamle skole var iblandet oplæg om bl.a. fødevarerproduktion og ejerskifteproblematikken.

Kasper Møgelvang fra firmaet Orange Elevator tog udgangspunkt i den provokerende sætning: 'Hvis gæster på jeres ø ikke køber noget, får I kun deres affald' og slog med den fast, at det handler om at give gæsten en oplevelse af, at det er noget unikt at komme til en ø, at give dem lokale oplevelser og lokale ø-produkter. Som virksomhed skal man selvfølgelig gøre det, man er bedst til, men samtidig skal man gøre andres ø-produkter tilgængelige for ens kunder.

Det er jo ikke nødvendigvis raketvidenskab – det Kasper Møgelvang siger. Britta Leth har som Ø-sammenslutningens turismeambasador gennem de sidste 4 år understreget det igen og igen: Når der samarbejdes, bliver en og en til tre!

Hvorfor er det så alligevel så svært? Nogle øer og ø-virksomheder har taget det til sig og ved, det virker. Andre er mere tøvende – måske ud fra den overvejelse, at så går der noget fra mig og min forretning. Men det er altså ikke tilfældet – turisten bruger længere tid på øen, lægger flere penge og får en bedre oplevelse, når udbuddet er større. En oplevelse, som den besøgende vil fortælle om til andre og dermed trække flere gæster til øen. Derfor må opfordringen til virksomheder og turistaktører være: Gå sammen og brug vinteren til at finde et koncept for samarbejde, der passer til jeres ø. Hvordan får vi færgeselskabet med? Skal der udarbejdes 'all inclusive-ture', skal der være et bestemt tema afhængigt af årstiden eller specielle tilbud i skuldersonen, hvor færgebilletterne er billige? Kast al tvivl overbord – det er bevist: Samarbejde rykker!

Nye muligheder for efterskoler på småøerne

Undervisningsminister Merethe Riisager fremsatte først i oktober *forslag til lov om ændring af lov om efterskoler og frie fagskoler*.

Ø-sammenslutningen fik en henvendelse fra Magleby Fri- og Efterskole på Langeland, der gjorde opmærksom på ovennævnte lovændring. Magleby Fri- og Efterskole ville gerne bruge Strynø til en afdeling af deres efterskole, da de ikke har mulighed for at udvide der, hvor de ligger nu. Vi spurgte de øvrige øer, om de også kunne se en fordel i en sådan lovændring og fik kun positive tilbagemeldinger. Etablering af en efterskoleafdeling i bygninger på en småø vil skabe en stor synergi, der vil være til gavn og glæde for både ø og efterskole. For øen kan det betyde udvikling, arbejdspladser, ungdomsliv, omsætning og udnyttelse af eksisterende bygninger og faciliteter (eksempelvis naturcentre/-skoler). For efterskolen er det en unik chance for at udbyde aktiviteter og undervisning tæt på naturen og havet samt tilbyde kompetencegivende undervisning inden for f.eks. turisme.

På den baggrund skrev vi til Undervisningsministeren og bad om,

at et kommende lovforslag skulle åbne mulighed for, at efterskoler på fastlandet kunne anvende bygninger beliggende på småøer til en afdeling af skolen – en undtagelse, der svarer til den, der gælder på friskoleområdet. Dette afslog ministeren. Vi havde dog også forslaget med til et møde i Udvalget for Landdistrikter og Øer. Alternativet greb forslaget og udvirkede, at en samlet opposition (S, DF, EL, ALT, RV og SF) stillede et ændringsforslag, som bevirker, at undervisningsministeren kan godkende, at en efterskole kan anvende bygninger og arealer på en småø, som ligger i samme kommune som efterskolen. Efterfølgende er regeringspartierne kommet med, så det formentlig er et enigt folketing der står bag ved ændringsforslaget.

Lovforslaget 2. behandles den 7.12. og vedtages den 12.12. Vi krydser fingre for, at flertallet holder, og at det fremsatte ændringsforslag bliver vedtaget – det ville være en dejlig julegave.

Det er ikke tilladt at forskelsbehandle!

Så kom den – Ankestyrelsens udtalelse i sagen rejst af Fejføforeningen mod Lolland Kommune. Klagens omdrejningspunkt er, om kommunen må have forskellige kvalitetsstandarder for personlig og praktisk hjælp, afhængigt af hvor i kommunen man er bosiddende.

Udtalelsen er ret klar: „Det er ikke i overensstemmelse med serviceloven og den generelle lighedsgrund-sætning, hvis en kommunalbestyrelse fastsætter forskellige serviceniveauer for hjælp på hhv. øer og på fastlandet i den pågældende kommune.“

Desuden bemærker Ankestyrelsen, at lighedsgrundsætningen er udtryk for et grundlæggende forvaltnings-retligt princip om, at forskelsbehandling skal være sagligt begrundet.

Det var jo en klar afgørelse – i al fald efter vores opfattelse. Det er ikke tilladt at forskelsbehandle alt efter hvor man bor, og kommunen kan heller ikke gøre hjælpen betinget af, at borgeren tager ophold i anden bolig.

Men så er der lige det der med, at en eventuel forskelsbehandling skal være *sagligt begrundet*. Hvad betyder det i forhold til os på småøerne? Kan færge-

fartplanen, f.eks. med manglende afgang om natten, være den saglige begrundelse, der gør at kommunalbestyrelsen alligevel kan forskelsbehandle?

Ankestyrelsen skriver, at begrænsninger i den trafikale tilgængelighed til øer kan være et sagligt hensyn ved *tilrettelæggelsen* af hjælpen, men at det ikke ændrer på kommunalbestyrelsens pligt til at sikre en løsning på borgerens ret til at få den nødvendige hjælp (Ankestyrelsens kursivering).

Betyder det så, at en færge sejlplan kan være den saglige begrundelse, der gør, at lighedsgrundsætningen ikke overholdes på småøerne?

Adspurgt hertil svarer Ankestyrelsen, at deres svar er som ovenfor nævnt – at det er i *tilrettelæggelsen* af hjælpen, at begrænsninger i den trafikale tilgængelighed kan være et sagligt hensyn.

For os at se betyder det, at kommunalbestyrelsen eksempelvis i budgetlægning og udarbejdelse af arbejdsplaner, overnatning eller lign. skal tage de saglige hensyn, færgefarten medfører.

Lolland Kommune har fået 2 måneder til at svare Ankestyrelsen. Den frist udløber først i december.

Ud over ovennævnte sag har Tunø rejst en lignende sag mod Odder kommune og Avernakø, Bjørnø og Lyø har rejst en sag mod Faaborg- Midtfyn Kommune. Ankestyrelsen har selv rejst en sag mod Langeland Kommune efter udtalelser i medierne i forbindelse med, at Ankestyrelsens udtalelse rettet mod Lolland Kommune blev fremsat.

Ankestyrelsens udtalelser i ovennævnte ø-sager forventes til februar.

Ø-pas-projektet slutter

Tænketanken for dansk ø-turisme, som er en del af vores ø-pas-projekt, har med afsæt i den interesse, som ø-passet har skabt for øerne, haft fokus på den fortsatte udvikling af turismeerhvervet på den enkelte ø og på øerne generelt. Som afslutning på tænketankens arbejde afholdes der i begyndelsen af det nye år et seminar med titlen „Turismeudvikling på de danske øer – fokus på samarbejde“. Seminaret markerer også afslutningen på vores ø-pas-projekt, hvor Britta Leth stopper som projektmedarbejder med udgangen november. Britta har ydet en fantastisk indsats for at markedsføre øerne gennem ø-passet, og vi kan se tilbage på en periode, hvor småøerne har fået en utrolig eksponering og markedsføring både i Danmark og i Tyskland. Herfra skal lyde en stor tak for din indsats for småøerne gennem de sidste 4 år.

I Ø-sammenslutningen har vi de sidste 4 år fokuseret på turismeudvikling gennem forskellige projekter inden for bl.a. virksomhedsudvikling og nu senest ø-passet.

I bestyrelsen har vi på baggrund af debatten på de seneste års generalforsamlinger besluttet, at vi i de kommende år vil have hovedfokus på bosætning.

Ø-passet dør ikke. Vi er i gang med at overdrage konceptet til Landdistrikternes Fællesråd, som vil videreføre og videreudvikle ø-passet.

Inviter jeres nye byråd!

Og så slutter jeg der, hvor jeg begyndte, nemlig med de nyvalgte byråd. Ligesom ovenfor handler det jo også for os som øer om at have et godt samarbejde med de nye byråd. Selv om byrådsmedlemmerne er valgt for hele kommunen, er det ikke nødvendigvis sikkert, at de ved ret meget om de der øer, der ligger i deres kommune.

Derfor vil jeg opfordre jer til engang i løbet af foråret at invitere jeres nye byråd på 'Åben ø-dag'. Fortæl dem om, hvordan det er at bo og leve på en ø, og hvad færgen betyder for jeres daglige liv, fortæl dem om hvordan det er at drive ø-virksomhed, vis dem, hvorfor tusindvis af kommunens turister besøger netop jeres ø, og fortæl dem om jeres glæder

og udfordringer ved at være øboere, og om hvordan I kan se det nye byråd spille med i jeres øs udvikling.

Jeg er sikker på, at jeres byrådsmedlemmer ved at have deltaget i 'Åben ø-dag for politikere' er bedre rustede til det daglige samarbejde med jer og til at tage beslutninger, der vedrører jeres ø.

Det nye år ...

Et travlt 2017 er snart til ende, og forude venter et nyt år med ubrugte dage i kalenderen, nye muligheder og udfordringer. Allerede nu ved vi, at strandbeskyttelseslinjen og mulighed for dispensationer herfra er et af de områder, vi skal have fat på. Der ud over kommer evalueringen af takstnedsættelserne, pulje til vedligeholdelse af diger, pulje til lejebyggeri, mellemfinansieringsproblematikken og meget mere.

Men nu lader vi julefreden sænke sig og ønsker alle en rigtig glædelig jul og et godt og lykkebringende nytår.

DW

*

Juleferie

Sekretariatet i Ø-sammenslutningen holder juleferie fra og med den 20. december.

Vi er tilbage igen den 4. januar 2018.

God jul og godt nytår!

Bliv støttemedlem af Sammenslutningen af Danske Småøer

Interesserer du dig for de danske øer? Så tegn et støttemedlemskab og modtag Ø-Posten på din adresse. Det koster blot 150,- kr. om året. Kontakt sekretariatet på sekretariatet@danske-smaaoer.dk, hvis det har interesse! Du kan også tilmelde dig nyhedsbrevet fra De Danske Småøer og se flere ø-nyheder på www.danske-smaaoer.dk.

Ø-pas 2017

Projektet bag øpasset 'Øerne på turismelandkortet – Ø-pas 2017' er ved at være slut, og projektmedarbejder Britta Leth er stoppet som øturismeambassadør i Sammenslutningen af Danske Småøer pr. 30.11.2017. Britta har på professionel vis varetaget det store arbejde med at udvikle ø-passet og brande både passet og øerne. Foruden det fysiske ø-pas, der er trykt i knap 200.000 eksemplarer på både dansk og i en engelsk/tysk udgave, har Britta forestået en flot brandingindsats af ø-passet og ikke mindst de muligheder, aktiviteter og turistoplevelser de danske øer byder på.

Projektets formål er til fulde blevet indfriet og projektaktiviteterne er nu ved at være forbi. Som noget af det sidste trykkes endnu et oplag af ø-passet i begyndelsen af 2018, hvor Mols kommer med som ø nummer 38.

Projektet afsluttes med et seminar den 24. januar – her udvider vi den tænketank for ø-turisme, som i regi af projektet har drøftet mulighederne for at udvikle turismen på øerne og øge samarbejdet og den fælles markedsføring af øerne. Ø-passet's popularitet har vist, at der er et marked for ø-turisme – gæsterne vil gerne besøge de danske øer!

Sammenslutningen af Danske Småøer er stolte af den succes ø-passet er ble-

vet – vi har siden de første spæde forsøg med et øpas i 2012 haft et ønske om at få lavet et ordentligt ø-pas. Det er lykkedes med dette projekt og har vist sig langt mere populært og effektivt end vi havde turde håbe på. Men ø-passet kræver også ressourcer og tid. I 2017 har vi haft projektmidler til at drive processen for, men Sammenslutningen af Danske Småøer har ikke selv de muligheder. Ø-passet omfatter desuden flere øer end vores egen 27 småøer – det giver mening når man vil brande de danske øer fælles overfor turisten – og derfor finder vi det naturligt at lade konceptet overgå til en landsdækkende organisation. Vi er derfor glade for at kunne overdrage succesen og selve konceptet for ø-passet til Landdistrikternes Fællesråd i begyndelsen af 2018. Vi har et godt og konstruktivt samarbejde med Landdistrikternes Fællesråd og er overbevist om at ø-passet vil trives her.

Forsat fra forsiden

blev sat „pas på legende børn“ skilte op omkring vores grund. Folk kom forbi og bød os velkomne, var nysgerrige og virkelig hjertevarme. Den slags velkomst havde vi aldrig fået inde i byen, og det føltes som noget helt særligt, at blive budt velkommen af alle naboerne.

Man bestemmer selv

På Egholm er der ofte forskellige sociale arrangementer, både planlagte og spontane. Der er ingen forventninger om at deltage, og man kan være ligeså asocial eller social, som man vil, det gør ingen forskel. En af fordelene ved at bo på en mindre ø er, at man kan være med til at præge udviklingen, hvis man vil. Og det vil de fleste gerne. Egholm er ved at blive lavet om til økologisk ø, der er flere unge familier, og det er en udvikling, som er spændende at følge med i og deltage i.

Logistikken var dét som havde bekymret mig mest, men faktisk endte med at fylde allermindst. Færgen sejler hver halve time fra tidlig morgen og til sen aften og de få aftener, hvor jeg har sent

fri, planlægger jeg indkøb, lægebesøg eller en dagvagt til dagen efter og sover efter vagt på sygehuset. Det var ikke en udfordring for os, og fylder ikke noget i hverdagen. Vi havde været vant til at være adskilt over længere perioder, da Johan arbejde i søværnet og var udsendt halvdelen af året, så nogle få dage om måneden betyder ikke spor. Fremfor at se det som en begrænsning, har vi set det som en måde at få vores hverdag til at hænge sammen på, samtidig med at vi får muligheden for at bo dét sted vi allermest har lyst til.

Når vi besøger venner og familie i byen, så mærker vi ikke et savn efter at bo i byen – vi er allerede så tæt på, at vi kan være i centrum på 20 minutter, så på den måde føles det ikke som at være flyttet langt ud på landet.

Sammenholdet er vigtigst

Jeg havde slet ikke regnet med, at sammenholdet herovre var dét der ville betyde allermest for mig, men nu ser jeg naboerne som vores ø-familie. Jeg kan ikke forestille mig et bedre sted for vores

TÆNKETANKSSEMINAR DEN 24. JANUAR 2017

Småøernes virksomheder indbydes til seminardag om turismeudvikling. Dagen byder på debat om mulighederne ved en fælles Destination de Danske Øer samt oplæg og debat om samarbejder mellem turistvirksomheder på øerne og de lokale turismeorganisationer, der også deltager i seminardagen. Seminaret foregår i Odense fra 10-15.30. Tilmelding til sekretariatet@danske-smaaøer.dk senest den 10. januar 2018.

Se programmet på www.danske-smaaøer.dk

Nyhedsbrev

Se flere ø-nyheder og tilmeld dig nyhedsbrevet fra Sammenslutningen af Danske Småøer på www.danske-smaaøer.dk

3 børn at vokse op. Jeg synes, det er en gave, at de vokser op i et landsbymiljø med et helt specielt sammenhold, folk der kender dem, og som de kender. De ved hvilken nabo, der sælger æg og har friske brombær og blommer. De ved hvem, der sælger honning, og hvem man skal spørge, hvis man har problemer med muldvarper. Den største af vores drenge cykler selv rundt på øen og leger, og det føles trygt – især efter der blev en fartbegrænsning på 30 km/t. Der har været nogle udfordringer i forbindelse med at flytte et par bymennesker på landet, men der er altid nogle at spørge til råds. Der er noget helt særligt over Egholm, højt til loftet og virkelig megen varme og livsglæde. Noget af det allerbedste er, at stå og se udover markerne og kunne se Limfjorden på flere sider af huset – så føles det virkelig som at være på en ø. Og vi er kommet for at blive boende og være en del af øens historie.

Mange hilsner fra Sigrid, Johan, Noah, Ragn og Asger på Egholm.

Mindeord over Erik Fuchs

Det blev en meget uvirkelig start på vores bestyrelsesmøde i Ø-sammenslutningen op til vores repræsentantskabsmøde fredag den 3. november. Vi undrede os over, at Erik Fuchs ikke dukkede op – han havde ikke meldt afbud og plejede altid at komme til tiden.

Kort inde i mødet fik vi den triste meddelelse, at Erik var afgået ved døden hjemme hos sig selv samme formiddag.

Rigtig mange øboere kender Erik ofte i selskab med sin hustru Gurli fra repræsentantskabsmøder og general-

forsamlinger, og frem til sin død var Erik medlem af både LAG Småøernes og Ø-sammenslutningens bestyrelse. Selv om Erik først blev øbo forholdsvis sent i livet, var der aldrig tvivl om hans engagement i forhold til småøerne i almindelighed og Orø i særdeleshed.

Vores tanker går til Gurli i denne svære tid.

Ære være Eriks minde

Dorthe Winther

Småøernes kommunalvalg 2017

Af de 27 småøer har 18 eget valgsted. På de 18 øer lå stemmeprocenten højt – gennemsnitlig for småøerne på 82,2% mod landsgennemsnittets 70,8%. Højeste stemmeprocent finder vi på Askø, der med 37 valgstemmer når op på 95%.

De høje stemmeprocenter afspejler øboernes engagement. Kommunedata oplyser i øvrigt, at hvis der er færre end 5 personer, der har brevstemt, optælles brevstemmerne på hovedvalgstedet og ikke som afgivet på øen, for at man ikke skal kunne genkende de afgivne stemmer. Derfor kan stemmeprocenterne for hver

ø, være en anelse højere i virkeligheden end de tal, der angives.

Hvad stemmer øboerne?

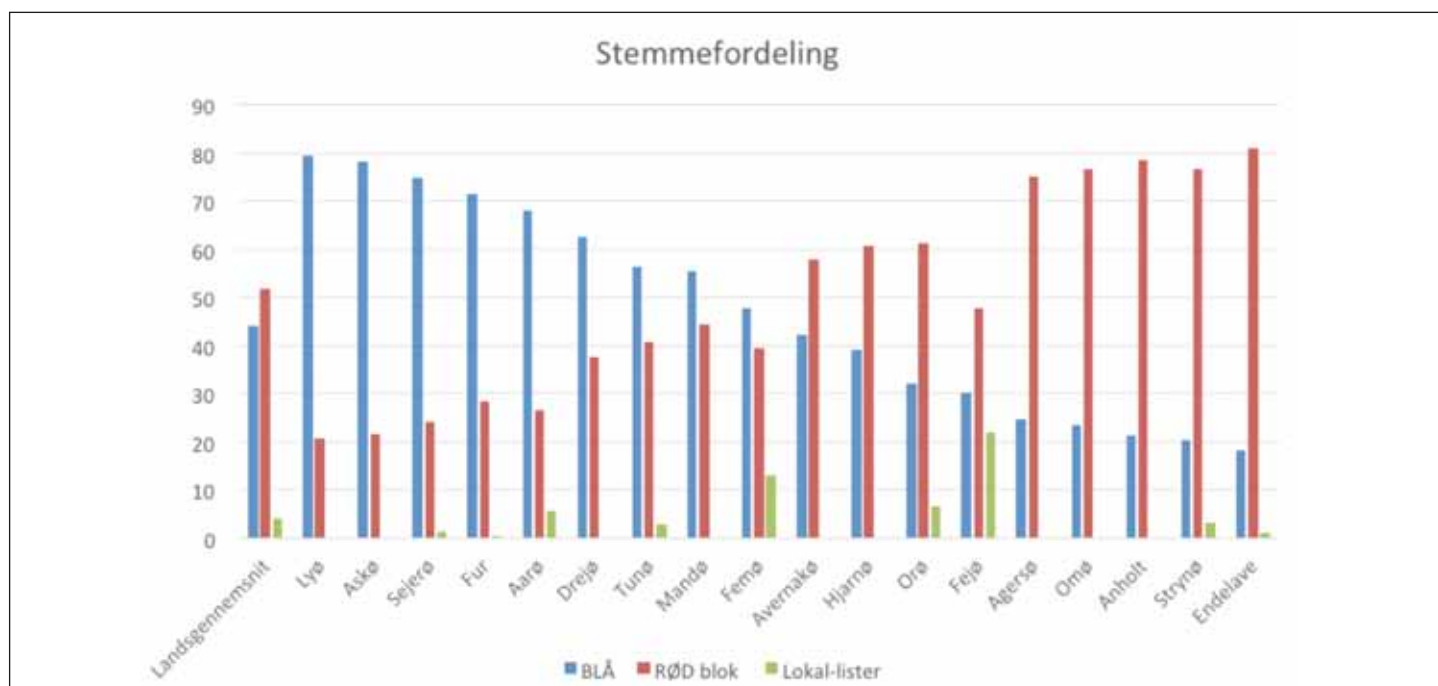
Hvis man opdeler ”blå blok” i Venstre, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti, Nye borgerlige og ”rød blok” i Socialdemokratiet, SF, Alternativet, Radikale Venstre og Enhedslisten samt samler de forskellige lokallister i en gruppe for sig, kan man danne sig et overblik over stemmefordelingen for de atten øer med eget valgsted.

Halvdelen af de atten øer har et blåt

flertal, mens den anden halvdel har rødt flertal. Endelave, Anholt, Strynø, Omø og Agersø har over 70% rødt flertal, mens Lyø, Askø, Sejerø og Fur har mere end 70% blåt flertal. Tættest på den gyldne middevej ligger Femø med fordelingen 56/44 til henholdsvis blå og rød fløj. På Femø og Fejø har lokallisterne tiltrukket henholdsvis 13 og 22% af stemmerne. Tallene er hentet fra Kommunedatas hjemmeside. Her kan man se de enkelte valgsteders resultater.

Der tages forbehold for fejl.

ls

Kilde: KMD, <https://www.kmdvalg.dk/Main/>

Referat fra repræsentantskabsmøde 2017

Ø-repræsentanter vifter med de gode ø-historier

Repræsentanter fra 21 småøer mødte frem til efterårets ø-træf. Årets tema på repræsentantskabsmødet var 'den gode historie – og hvordan den kommunikeres'.

Temaet blev illustreret med et godt eksempel fra Agersø, hvor Jytte Bjergvang fortalte hvordan en trist situation om skolelukning er vendt til en god historie om etablering af naturcenter på Agersø.

Redaktionschef på Fyns Amts Avis David Bernicken deltog med et oplæg om avisens tilgang til både de gode og de mere trøstede historier fra småøerne. Hans altoverskyggende budskab var, at øboerne skal kontakte aviserne og give dem et præj, HVER gang der er en god historie – og blive ved. Det samme gælder ugeaviserne.

Britta Leth fortalte, hvordan man som ø kan bruge facebook til at synliggøre sig overfor turisterne bl.a. ved at betale for at booste sine opslag. Deltagerne gav desuden deres bud på både gode og dårlige historier fra deres egen ø, og hvordan disse var blevet håndteret i pressen.

Ud over temaet om kommunikation var følgende på programmet:

Erhvervsstyrelsens vicedirektør Sigmund Lubanski lagde fredag aften ud med et oplæg bl.a. om udviklingen af øernes boligsalg samt hvad styrelsen har fokus på i forhold til småøerne så som liberalisering af planlov, bedre rammer for landbruget, konsekvensvurdering af lovforslag for landdistrikter og øer.

Ø-turismeambassadør Britta Leth

gjorde status for Ø-pas projektet, der stopper med et seminar den 24. januar 2018. Projektet er omtalt på vores hjemmeside. [og i næste ø-post].

Lørdag formiddag var selvfølgelig hellet ø-runden, hvor der fortælles nyt fra hver ø. Ø-runden er gengivet i resume andetsteds i Ø-posten.

Dorthe Winther berørte i formandens time aktuelle emner så som hjemmehjælp på småøerne, evaluering af de nedsatte færgetakster, serviceforringelser i postbefordringen og ny ejendomsbeskatningslov af landbrug.

Søndag morgen havde LAG Småøernes koordinator Morten Priesholm ordet og fortalte især om sam-

arbejdsprojekter, hvor en kommune går ind i et ø-projekt.

Repræsentantskabsmødet afsluttede med hvad, der næsten er blevet en tradition: Politikerdebat. Tre medlemmer fra Folketingets Udvalg for Småøer, nemlig Mette Hjermand Dencker (DF), Erling Bonnesen (V) og Nikolaj Amstrup (AL) svarede på øboernes spørgsmål. Debatten bragte mange emner på banen, blandt andet færgetilskud og øremærkning, mobildækning, almennyttige boliger, vedligeholdelse af diger samt problematikken vedr. mellemfinansiering ved projektstøtte. Det foranledigede efterfølgende – på opfordring fra Erling Bonnesen – at Ø-sammenslutningen har sendt forslag

Repræsentantskabsmødet er altid produktivt ...

til Udvalget for Småøer om at oprette en ordning, hvor man som tilsagnshaver kan få et rentefrit statslån eller alternativt en statsgaranti.

Diskussionslysten i weekenden var høj – som altid når engagerede øboer mødes.

LS

HJEMMEHJÆLP – HVAD ER DIN RET?

I nogle kommuner er der i kvalitetsstandarden for hjemmehjælp indskrevet undtagelser for småøer. Det går imod serviceloven, der siger at

- Alle borgere i den samme kommune med samme behov har ret til samme hjælp (den enkelte borger visiteres ift. sit behov).
- Hjælpen kan ikke gøres betinget af, at man tager op hold i anden bolig (eksempelvis på fastlandet). Heller ikke midlertidigt.
- Hjælp skal gives døgnet rundt, hvis man har behov for dette.

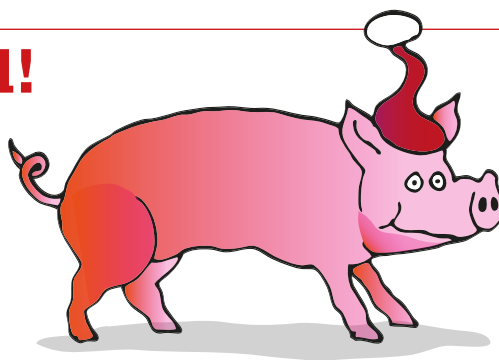
Ankestyrelsen behandler i øjeblikket sager fra Odder, Faaborg-Midtfyn, Lolland og Langeland kommune, hvor man har lavet undtagelser for øboerne i kvalitetsstandard. Der ventes et svar efter 1. februar 2018.

Har din Ø fået nyt postnummer?

Så tjek lige dine breve eller blade, som du modtager med posten: Har afsenderen fået ændret til det nye postnummer?
Ellers tag fat i dem – og få det ændret.

Er det nye nummer ikke tilgængeligt, når du vælger pakkeforsendelse over nettet? Så kontakt firmaet og bed dem opdatere deres registre.

Julesul!

Poul Anker Boisen og Laurits Møbjerg fra Anholt Griselaug gør klar til at få årets julegrise hængt op, så de kan blive parteret næste dag. Hele sommeren og efteråret har der gået fire frilandsgrise

på en mark der hedder Brægeholmen. Syv familier skiftes til at fodre dem en uge af gangen og de kan nu glæde sig til at spise friskslagtet julesul hele december.

Birgitte Dahl Jeppesen

Næste LAG-frist er 27. februar 2018

Hos LAG Småøerne fordeler vi penge fra LAG- og FLAG-ordningerne. Du kan søge penge til dit ø-projekt, og vores næste ansøgningsfrist er 27. februar 2018. Vores tilskud kommer fra landdistriktsprogrammet (LAG) og hav- og fiskeriudviklingsprogrammet (FLAG).

FLAG-midlerne kan anvendes til projekter på 11 småøer: Agersø, Anholt, Birkholm, Fur, Hjortø, Omø, Orø, Sejerø, Strynø, Venø og Årø. Bestyrelsen for LAG Småøerne prioriterer LAG- og FLAG-ansøgningerne, og sender de udvalgte ansøgninger til Erhvervsstyrelsen, som foretager legalitetskontrol og træffer endelig afgørelse om tilsagn.

For at få en foreløbig vurdering af projektideen er det altid en god idé at kontakte LAG-kordinator, Morten Priesholm, inden man sender en ansøgning. Han kan både vejlede i reglerne og være med til at vurdere og diskutere projektets idé og indhold. Morten kan kontaktes på tlf. 22 32 84 93 og mp@lag-smaaoerne.dk

I 2018 har vi også en frist den 17. august (OBS: ny dato).

Læs mere på www.lag-smaaoerne.dk

Småøernes Erhvervsdag: Alt andet end hyggefis

40 øboere deltog i Småøernes Erhvervsdag. Her var der fokus på samarbejde, forretningsudvikling og ø-kvalitet

Fejøs ravioli. Pizza fra cafeen på Lyø. Øl fra Aarø Bryg. Anholts gin.

Det er nogle af de nye ø-virksomheder, vi mødte, da vi sammen med Sammenslutningen af Danske Småøer samlede 40 øboere (og ti gæster) til Småøernes Erhvervsdag 2017 mandag den 20. november 2017. Og så var der også de projekter og virksomheder, der stadig er i støbeskeen, på Orø, på Fur og på Mandø.

De etablerede ø-virksomheder fra turisme- og fødevarerbranchen var der også. Dem der har været i gang nogle år, som stadig udvikler sig og søger nye forretningsområder. Som har oplevet både medgang og modgang. Som ved, at ø-erhverv er noget helt særligt. Særlige vilkår og udfordringer, men også et særligt ø-potentiale (storytelling, turisme, spændende råvarer, havet osv. osv.).

Med 40 øboere samlet så sker der noget. Ø-stemningen breder sig. Gå-på-mødet. Lysten til at udrette noget. Lysten til at møde andre øboere. Udvekslingen. Skulderklappene. Viljen til at vise verden at „vi kan godt“. Noget trods og noget iværksætterlyst.

Og vores erhvervsdag viste (endnu en gang), at disse ø-kvaliteter kan omsættes til forretning. Hvis man griber tingene rigtig an. Har øje for mulighederne og for kunderne. Ikke mindst øje for kunderne. For deres behov, for deres ønsker. Og kan levere varen. Den rigtige kvalitet. Den rigtige oplevelse. Tænk fx på Lyø's café, der kan sælge hjemmelavede pizzaer i tusindvis til turister, der kommer til Lyø – for at spise pizza! En forretning der i 2017 gav arbejde til fem medarbejdere i sæsonen. Eller Anholt Gin (450 kr. for 50 cl), der på et halvt år har skabt et produkt med høj status og med en stor fanskare (30 af fansene brugte efterårsferien på Anholt og plukkede enebær til Jakob og Thøges gin-produktion).

Løft i flok

Som ø-virksomhed skal man også være parat til at optimere forretningen og gøre tingene bedre. På vores erhvervsdag blev samarbejde flere gange nævnt som en af vejene til mere forretning og bedre indtjening, ikke mindst i turismebran-

LAG

LOKALE
AKTIONS
GRUPPER

chen. Send kunderne videre til øens andre leverandører (også på jeres hjemmeside!). Brug hinandens produkter. Lav ø-pakker. Jeres eget produkt bliver bedre (og mere værd!), når I kan sælge det sammen med andre ø-produkter. „Løft i flok. Gør det let for kunden. Skab mersalg!“ – lød et af dagens budskaber fra Alice Bank Danielsen, chef for Skiveegnens Erhvervs- og Turistcenter.

Men samarbejde er også en disciplin, man skal øve sig i. Blandt dagens råd om samarbejde var:

„Ingen hyggefis. Vær direkte og konkret.“
„Bliv ved – det skal nok lykkes. Gode samarbejder er lidt som kærlighed – det opstår ikke altid, når du gerne vil have det.“

„Samarbejder omkring penge skriver vi ned – hver gang!“

„Hvis du er en nar, kommer det efter dig på et tidspunkt. Så vær sød.“

(Kilde: Kasper Møgelvang fra rådgivningsfirmaet Orange Elevator)

Kunderne vil opleve fællesskab

Erhvervsdagen handlede også om nye trends og nye forretningsmuligheder. Her slog Flemming Birch (ekspert i markedsføring og salg af fødevarer) på, at mange kunder nu gerne vil opleve at være del af et fællesskab samtidig med, at de er kunder. Fællessang, folkekøkkener, høst- og plukkedage og spisearrangementer trækker mange kunder til lige nu. Her er måske en mulighed for nye produkter fra småøerne?

Og så lige et lille regnestykke til sidst: „Lyø har 40.000 dagsgæster hvert år. Hvis vi kan tage 20 kroner mere fra dem, passer det med en fuldtidsstilling – en person får et job! Og omvendt: Hvis gæsterne på jeres ø ikke køber noget, får I kun deres affald.“

Småøernes Erhvervsdag 2017 var tilrettelagt og arrangeret i et samarbejde mellem LAG Småøerne og Sammenslutningen af Danske Småøer.

Søren Noes (LAG-formand) og Morten Priesholm (LAG-koordinator)

Efterlyses: Erhvervsdag med tid til netværk og dialog.

Vi har spurgt deltagerne, hvad de mener om Småøernes Erhvervsdag 2017. Hvad var det bedste ved dagen?

- At møde små virksomheder, som har fået succes – det giver et boost og en tro på, at det kan lade sig gøre.
- At møde og erfaringsudveksle med andre, der driver erhverv på småøerne/øboere

Hvad manglede du i vores program i går?

- Dybere indsigt i hvad de andre deltagere laver – som inspiration til kontakt og måske samarbejde.
- Præsentation af deltagerne samt at deltagerne fik mulighed for at snakke med ved workshops.

Opplægsholdere og gæster til Småøernes Erhvervsdag 2017

- Alexander Sjøstrøm fra Café Lyø Gl. Skole og Snack & Blues (København N)
- Thøger Dixgaard og Jakob Kjærgaard, Anholt Gin
- Kasper Møgelvang, Orange Elevator (samarbejde og forretning)
- Alice Bank Danielsen, Skiveegnens Erhvervs- og Turistcenter (turisme)
- Lisbeth Nyborg, Corundum (ejerskifte og virksomhedssalg)
- Flemming Birch, Birch & Birch (fødevarer)

LAG Småøernes tilsagn om tilskud i 2017

I 2017 har LAG Småøerne fordelt 3.4 mio. kr. til projekter på småøerne. Heraf kommer 1 mio. kr. fra fiskeri- og havudviklingsprogrammet (med blå tekst i tabellen). De øvrige fra landdistriktsprogrammet. Projekterne får det endelige tilsagn fra Erhvervsstyrelsen, som også står for kontrol, udbetaling m.m.

LAG Småøernes indsatsområder/ Projektholdere	Projekttitle	Tilsagnsbeløb ¹
Erhvervsudvikling		
Fonden for Destination Djursland	Anholt: Synlighed og sæsonudvidelse	87.750
Naturturisme I/S	Udvikling af aktiv turisme på Avernakø	300.000
Aalborg Kommune /Limfjordsnetværket*	Fisketuren går til Limfjorden – Turismesamarbejde	351.715 ²
Investeringsstilskud (virksomheder)		
Lyø Købmandsforening	Fremtidssikring af Lyø købmandsbutik fase 3 – rottesikkert lager og nyt frostrum	308.315
Ved Vejen, Anholt	Ved Vejen – restaurant og samlingssted på Anholt	66.500
Anholt Skibsproviantering ApS	Etablering af vandrehjem på Anholt Havn	99.000
Aarø Bryg	Udvidelse af Aarø Bryg	207.000
Årø Vingård IVS	Opførsel af ny produktionsbygning på Årø Vingård	337.000
B&B Mandø v/Poul Erik Fredskild	Turfærge til vadehavet ved Mandø	300.000
Agersø Camping ApS	Udlejning af lystfiskejoller til kystturisme på Sjællands vestkyst	98.091
Havnefaciliteter (som fremmer erhverv)		
Orø Bådelaug	Sauna og omklædnings hus på Orø havn	99.000
Fur Havneforening	Køkkenfaciliteter for Gæstesejlere m.fl. (Udekøkken) på Fur Havn	65.000
Fonden for Agersø Lystbådehavn	Agersø lystbådehavn: Etablering af Havnegrill med salg af mindre bådeudstyr	203.040
Kalundborg Kommune	Bade- og udekøkkenfaciliteter på Sejerø Havn	148.602
Orø Bådelaug	Ny udsigtsplatform og opholdsområde på Orø Havn	77.375
Fonden for Agersø lystbådehavn	Agersø lystbådehavn: Udvidelse af tværbro for store lystbåde	52.843
Svendborg kommune	Leg og Motion ved Drejø Ny Havn	98.000
Ø-projekter ³		
Mandø Fællesråd	lagerbygning til Mandø	260.500
Faaborg-Midtfyn Kommune	Helhedsplan for Avernakø, Bjørnø og Lyø, med separate indsatsplaner for hver af øerne	262.500

*) Projektet har pr. 27.11.2017 ikke fået endelig tilsagn fra Erhvervsstyrelsen

1) Tilsagnet fra Erhvervsstyrelsen er altid en procent af de tilskudsberettigede udgifter, og tilskuddet beregnes ved projektets afslutning. Tilsagnsbeløbet er her beregnet ud fra de budgetterede udgifter på ansøgningstidspunktet

2) Projektets samlede omkostninger er 2,5 mio. kr., og fire LAG'er giver et samlet tilskud på 1,2 mio. kr.

3) Lokale projekter med udgangspunkt i samarbejde og lokal forankring

Vores projektkoordinator Morten Priesholm kan træffes på tlf. 22 32 84 93 og mp@lag-smaaoerne.dk. LAG Småøernes formand er Søren Noes, Hjarnø, og han har tlf. 41 41 55 98 og mail formand@lag-smaaoerne.dk. Vores hjemmeside findes på www.lag-smaaoerne.dk. Her kan man læse om LAG-tilskud og om andre tilskudspuljer. Vi bringer også nyheder om relevante ø-aktiviteter.

Repræsentantskabsmødets 'ø-runde'

Fra 21 øer deltog repræsentanter i år på repræsentantskabsmødet og fortalte nyt fra egen ø: Ø-runden giver et indblik i hvad der er sket siden sidst og gode idéer gives videre fra ø til ø. Følgende er kort resumé fra øernes beretninger.

Årets Ø-runde

Drejø – repræsenteret ved Mogens Chriél

Der er bygget motions-natur-legeplads.
Drejø forsamlingshus er renoveret og tilbygning er på vej.
Vi er pt. kun 3 i beboerforeningens bestyrelse.
Der har været flere endagsturister i år.
Kommunen har varslet at der er takststigninger på vej på færgen.
Færgeøkonomien er ugenomsigtig.

Egholm – repræsenteret ved Ove og Anne-Katrine Axelsen

Der er lavet en video for øen, se med her: <https://vimeo.com/232620835>

Endelave – repræsenteret ved Jens Olsen og Maja Hoe

20% rabat på alle færgetakster i 10 uger før og efter sommerferien samt i yderligere 4 uger i efteråret, da der var 36.000 kr. i overskud. Tilgodeser sommerhusfolket, men har ikke medført øget passagertal, vejret kan have indflydelse. Næste år planlægges 50% rabat – men kun på personbillerter.

Vi mangler forpagtere til lægeurtehaven, campingpladsens café og kroen.

Skolen er virkelig udfordret, kun 4 elever tilbage!

Strandrensning m. fællesspisning, sommer lørdagsmarked m. lokale produkter, sommerfodbold. Årlige halvmaraton afviklet med stor succes m. stor tilslutning fra de frivillige.

2 x Banko med fint overskud!

Visionsmøde d. 7. nov.: ældre ferieplejehjem – så plejekrævende ældre kan komme på ferie på Endelave.

Region Midt varslet at busruten mellem Snaptun og Horsens nedlægges. Saunabyggeri på havnen til de ivrige vinterbadere „de kolde kaniner“!

Fejø – repræsenteret ved Anne-Grethe Laursen og Kasper Tøgern

Nedsættelse af færgetaksterne ikke betydet øget belægningsprocent. Samarbejde og midler til markedsføring mangler.

Ældresagen: borgere kunne ikke få hjemmehjælp efter kl. 13. På Femø og Askø har det været sådan i flere år. Sagen er rejst i ankestyrelsen, faldet ud til vores fordel: Der må ikke være forskel på kvaliteten af ældrepleje i en kommune! Dialog påbegyndt med Lolland Kommune i samarbejde med Askø og Femø om fornuftig løsning, der lever op til ankestyrelses udtalelse.

Fejø Skole og Børnehus en succeshistorie: ildsjæle fik i fællesskab vendt en evigt lukningstruet institution med nedadgående børnetal til en institution, der rummer skole, børnehus, medborgerhus, bibliotek, arkiv. Nu 6 børn i børnehuset og 12 i skolen.

Øens frugtavl medfører en del arbejdspladser, nogle af frugtplukkerne bosætter sig på Fejø med deres familier.
Kammermusikfestivalen vokser i succes: Der spilles forskellige steder på øen – inde som ude. Er blandt 10 klassiske festivaler nævnt på Danmarks Radios hjemmeside.

Æblets dag afholdtes første lørdag i skolernes efterårsferie, for 16. gang i år.

Inde' 2017

Femø – repræsenteret ved Ove Roug og Birte Harritsø

Flyvepladsen er pløjet op og flyttet til nabomark. Film om Femø Flyveplads: <https://www.youtube.com/watch?v=hkOkzuKelUc&feature=youtu.be>

Fur – repræsenteret ved Per-Arne Tejlgård

Flere Furboer i år. Fur Udviklingsråd startet projektet Kreativt Entreprenørskab på Fur (KEFUR) – et tilflytningsprojekt. 'Træf Fur' i okt.: 20 unge mennesker deltog, heraf er 7 på boligjagt på øen! Nyt træf til foråret og erfaringsseminar til efteråret.

Gratis færge ca. en måned ved påske og efterårsferie. Sidste år stor succes med fantastisk flot vejr. I år elendigt vejr, men 2.500 flere biler! Virkelig en forlængelse af turistsæsonen på øen. Gæster især fra nærområdet, 15-20 km fra færgeren. Spisesteder og campingpladsen ekstra åbent.

Ejerskifte hos to spisesteder: Cafe På Herrens Mark og Fur Fægekro.

Dårlig mobildækningen i mange år. Fur Sogneforening presset på via Skive Kommunes ø-udvalg: nu endelig er der rejst to nye master på øen.

Ny asfalt på mest befærdede veje. Også gennem ø-udvalget, udvidelse af genbrugspladsens åbningstider: Fra 3 timer lør. formiddag til 13 timer fordelt på ons. og lør.

Godt samarbejdet med Skive Kommune gennem ø-udvalget. Furs gamle molerfabrik Skamol i positiv udvikling: ovn startes op igen til molersten til byggeriet.

Muslingedagen, Fur Rundt (march), træskibssejladen Limfjorden Rundt, arrangementer på Fur Bryghus, i kirken, friskolen, forsamlingshuset og på spisestederne.

Sparekassefondene, Fur Brandkasse og Brugsen betaler for indkøb og opsætning af julebelysning i lygtepælene fra havnen til kirken. Permanent juletræs fod er støbt ved havnen.

Lyø – repræsenteret ved Erik og Christel Nielsen

Byggeri på Lyø i 2017! Købmandsforeningen restaureret gl. lagerbygning m. støttemidler. Madpakke og læpavillon opført ved skolen. Sejlerstuen overbygget terrassen til mange sejlene i den våde sommer. Ny øbo købt en lille gård med lade, etableret et bådebyggerværksted – en ny virksomhed til øen!

Købmanden købt Pilegården: er igen lavet til lille „vandrehjem“. Beboerforeningen fået penge til party-telt, allerede brugt til sommerfesten og pålidelighedssejlad.

Købmandens arr. m. „brandbils-fadøl“, pølser og musikalske indslag fra ø-lejren igen en kæmpe succes. Damernes „Hattefest“ en tradition under udvikling. Æggekagespisning og dans i Lyø Ferielejligheds festlokale, samt fælles nytårsfest ved Lyø Kultur- og Besøgscenter.

Vinteraktiviteter i selvejende institution Damgaarden: billard, fællesspisning, sangaftener, aktiviteter i ældreklubben og julens glæder.

Aktiviteter ved kirken: Friluftsgudstjeneste, salmemaraton og pilgrimsvandring.

Beboerforeningen: nyt postnummer 5601, strandrensning, Sct. Hans bål, vedligehold af rastepladser, gratis førstehjælpskursus i samarbejde med Regionen, revidering af vores hjemmeside www.lyo.dk, og sag om hjemmehjælp efter serviceloven til øboerne. Trods vejret mange turister på øen m. billige færge: rigtigt mange endagsturister uden for højsæsonen, på nogle afgangene måtte færgeren efterlade mange i Fåborg. Mange køreture rundt på øen. „Kys Frøen“ også i år godt besøgt. Havnen haft ca. samme antal gæstesejlere som sidste år (5.800).

Fortsættes på side 12

Fortsat fra side 11

Mandø – repræsenteret ved Claus Christensen og Preben Jørgensen

Der er ved at blive opført en lagerbygning på fastlandet til gods, der skal til Mandø.

Låningsvejen blev skyllet væk under stormen Ingolf.

Der er en ny legeplads på vej.

Fibernet er på vej.

Nekselø – repræsenteret ved Jytte Heglund

Mange turister i år. Nye havnehus er meget brugt.

Øen har altid haft egen post, men fra 1.1.2018 leveres posten ikke længere – man kan få og sende post i Havnsø! Kan måske ændres, så posten kommer over til Nekselø på en vogn.

Rotter på øen. Rottefænger været ovre et par gange. Fugle skal fodres med kugler. Jagt-fodertønder på øen er fødekilde for rotterne.

Ny ejer til et hus (har ikke været til salg).

Vævere fra Vestsjælland var igen på besøg i 3 uger.

Omø – repræsenteret ved Ole Odsgaard og Svend Aage Jeppesen

Kulturdage m. Omøs nye slogan: Omø – fyrtårnet i Storebælt – Åbent fyrtårn, Peter Belli, Alberte Winding, sæbekassebiler, vinsmagning, byvandring mm.

Lasse & Mathilde i Omø Kirke, Thomas Ubbesens Band Dylan i Loen.

Åben Ø-dag ca. 170 besøgende: Omø mesterskab i hesteskokast m. kræmmermarked. Nyrenoveret lystbådehavn m. tilhørende sejlerstue og legeplads.

Ca. 5 fællesspisnings arrangementer pr. år med 70 deltagere pr. gang. Sidst med dådyrsteg: jægere har i efteråret nedbragt dådyrbestanden fra ca. 55 til nu ca. 40 stk.

Beboerforening og menighedsråd afholdt arrangementer m. kommunal støtte for øens 'ensomme ældre': fx ø-rundtur i veteranbus, set gamle ø-film og billeder, besøg af Ole Hartling tidl. formand for Etisk råd, og julebanko er planlagt!

Trafikal ligestilling: Ekstra penge brugt på gratis færge til passagerer i efterårsferien – gav øget antal besøgende.

Skolen fungerer fint, netop nu 4 elever, der er plads til flere!

Omø Skoles Støtteforening har i år uddelt et ble-legat: Fint arrangement, dagplejebørn og skoleelever havde sat en flot cirkusforestilling op.

Fremtiden: Rammevilkårene skal på plads m. flerårig aftale på færgeområdet, mobildækning forbedres, fokus på øerne ved den gældende ø-politik, samt ønske om oprettelse af Naturpark.

Omø Beboer- og Grundejerforening vil indsætte eldreven minibus: Penge til indkøb og bygning af garage på plads. Afventer Trafikstyrelsens godkendelse.

Bred tilfredshed med Omøs eget postnr. – store usikkerhed ligger på postbetjeningen fremover.

Digerne holdt!

Orø – indsendt af Erik Fuchs

Tilflytning fortsætter: i 2016 43 nye borger, en del børnefamilier. 43 børn i skolen og 27 i børnehuset, fra 0 til 6 år – udvikling går i den rigtige retning.

Billige færgebilletter = mange besøg. Mange sommerarrangementer: Åben Ø-dag, Skt. Hans fest, Midsommerdage Festival, sommerfest på sportspladsen, vikingemarked, fødselsdagsfest for Brugsen.

Lokale togklub købt et minitog med midler fra LAG Småøerne og ø-støtten: Stor turistsucces, toget kører fra færgen, rundt i Bybjerg og tilbage til færgen. Med dagsbillet kan man stå af og på, når man har lyst. Frivillige togførere, pga. nuværende hastighedsbegrænsning på 80 km, må toget kun køre fra færgen til Bybjerg, hvor der er 50 km begrænsning.

Ønsker hastighedsbegrænsning på 50 km på hele øen. Ikke kun pga. toget, men af sikkerhedsmæssige årsager – der køres alt for hurtigt mange steder på øen.

Hotel „Orø Kro“ er lukket. Friluftsrådet givet midler til 5 sheltere: en succes, bliver flittige benyttet. Endda en person, der flyttede ind og brugte shelteren som fast bolig. Det går jo ikke, så vi har nu fundet en rigtig bolig til ham.

Sejerø – repræsenteret ved Lone og Poul-Gerhardt Nielsen

Fastelavnsfest, påskemarked i Kulturhuset, Sejerø Runden (løb), sommerfest, åben ø-dag, julemarked. Juletræstænding, jul på plejehjemmet, familiegudstjeneste, fællesspisning. Festival, sommeraften i kirken med spillemændene. Forårsudstilling med øens kunstnere og sommerudstilling m. keramik og lokal maler Erik Bauer i Kulturhuset.

Kulturforeningen: Sejerø-aften med Fuldskeer og spillemændene. Jazzaften for 4. gang: udsolgt – 80 måtte gå igen.

Øens 4 vandværker lagt sammen til et nyt vandværk, indviet i

Stormen Ingolf var hård ved Mandøs låningsvej. Ødelæggelserne tog flere dage at reparere, mens mandøboerne var afskåret fra fastlandet

sommer. Vi har fået bedre vand uden salt, kalk og okker. Skolen får nye vinduer, baderum i kælderen renoveres totalt. Minigolfen stort plus for øen: fået tilladelse til større køkken og opholdssted til spisegæster.

Ny forpagter i færgens cafeteria. Nyt bookingsystem på fær- gen fra 2016, fungerer stadig ikke – sommerhuse er sat til salg pga. besværlighederne. Skal fungere inden påske, ellers findes et nyt system.

Golfen kører godt med mange besøgende. Danmarks sports- fiskerforbund afholdt DM i Surfcasting.

Ny havnemole til ca. 10 mio. færdig. Klar til havneprojekt: Spisested, mini-købmand, 3 små huse til ø-butik/vaskeri og bogbytteteol/behandlerrum (damefrisør/fysioterapeut/massør/ forpleje m.m.). Forprojekt udarbejdet m. penge fra ø-støtten, herefter møde med Real Dania og Kalundborg Kommune.

Skaffet 250.000 kr. til handlings- og forretningsplan (75.000 kr. fra kommunen, 25.000 kr. fra beboerforeningen, 150.000 kr. fra RealDania). Planer om badebro og sauna, vende cykelskuret, opsætte grillhus. Kommunen ombygger baderum, laver bedre udekøkken til sejlerne. Fiskeriforeningen fået tilskud fra fiskeri LAG til renovering af husene på havnen.

Næste år holder vi Ø-lympiade 15.-17. juni 2018. I 2019 byder vi alle velkommen til Generalforsamling på Sejerø.

Skarø – repræsenteret ved Julie Ruby Bødiker

Færgerabatten har givet en god sommer hos Café Sommersild, der tilbyder rundture på øen med efterfølgende spising: dob- belt så mange gæster som sidste år. Busselskaberne konkurrerer behårdt på prisen, så færgerabatten har givet råderum til for- handling.

Skarø Is driver ved siden af isproduktionen en café med en lille butik, har haft en omsætningsfremgang på 15% i år i caféen, men kobler det ikke direkte til færgerabatten. De er meget vejr- afhængige og mener i højere grad, at det er tilblivelsen af øhop- ordningen, hvor en mindre, hurtigere båd sejler fra Svendborg og rundt mellem øerne på tværs af kommunegrænserne i Det sydfynske Øhav, der har haft betydning.

Skarø Beboerforening forsøger at arrangere åben ø-dag. Møder m. kulturproduktionskollektivet „Indgreb“, om stort udendørs kunst på øen, del af en vinterfestival. Stor interesse for at bo på Skarø: to ejendomme solgt lynhurtigt i sommer.

Projekt Skarø Spa på vej: etablering af 16 små kuppelhuse/ domes m. to lidt større kuppelhuse og udendørs vildmarksspa i form af boblebade og sauna – Vildmarkshotel til konferencer, møder, bryllupper, fødselsdage, luksuscamping for naturturister, refugium for forfattere og andre kunstnere.

Dramatisk år m. mange besøg af lægehelikopteren. En sen- sommerlørtdag måtte den til Skarø to gange med få timers mel- lemrum – vi glæder os over, at ordningen med helikopteren på alle måder bare virker – trods det at den app, akutberedskabet er afhængig af, sjældent virker optimalt, pga. dårlig netforbindelse.

Strynø – repræsenteret ved Hanne Kodahl Nielsen og Kjeld Tønder

Befolkning steget siden nytår: 15 voksne og 10 børn er flyttet til, 5 voksne og 5 børn flyttet fra.

Efter nyt postnummer fik borger henvendelse fra forsikring om lavere præmie.

Nedskæring i færgeafgange grundet personalets vagtplan. Kloakplan 2000 nu færdig, og ny asfalt på de fleste veje.

Aktiviteter: Fælles vægtæppe til skolen, påske æggekogning, Sct. Hans, juletræ og pyntning af øen. Dorthé holdt fin tale om ø-livet til majtræs festen.

Multibane på skole snart færdig.

Statsrevisorerne på besøg for at bese projekter, der fik støt- temidler: Havne anlæg, badeplade, turistcykler (koster 20,-/ tur. To sæsoners indtægt i alt 72.000 kr.), skole, købmand, Smakkecenter.

Smakkecenter nær konkurs, frivillige fortsatte driften. Ændring af efterskolelov har betydning.

Øen er ikke med i DSB-ordning, begrundelse for afslag: at øen ikke har været med før...?

Der er meget stramme regler for turistkørsel m. vogn.

Beboerforeningen har overtaget brandtrailer m. højtryksan- læg, da kommunen ikke ville betale 140,-/årligt i registreringsaf- gift.

Tunø – repræsenteret ved Hanne Tromborg Thaysen

Helt ny bestyrelse i beboerforeningen.

Tæt dialog m. borgmesteren om færgedrift: de ekstra \$20 midler skal gå til initiativer på færgeområdet. Er brugt til dækning af driftsunderskud. Efter tovtrækninger er det endt hos inden- rigsminister Simon Emil Ammitzbøll-Bille. Han giver kom- munen ret, da det ikke er klart præciseret, hvad der forstås ved „ekstra initiativer“. Vi arbejder videre da Tunø har markant ringere færgeafgange end andre sammenlignelige øer. Klage til Ankestyrelsen over manglende døgnpleje på øen: Jf. servicelo- ven må vi ikke stilles ringere end øvrige borgere på fastlandet. Kommunen: de kan ikke servicere os, når der ikke er færgeaf- gange til det!!

Flere efterspørger lejeboliger. Måske finde sommerhusboliger, der ikke benyttes i vinterhalvåret, men ejerne vil naturligvis gerne bruge dem i sommerhalvåret.

Ønske at opdatere Tunø udviklingsplan i samarbejde med kommunen: ca. ½-delen er gennemført, men noget mangler, bl.a. færgeplan.

Manglende spisesteder et stort problem: Det Gamle Mejeri er lukket pga. pension, kroen kører ikke på fuld tid, pga. fuldtids- beskæftigelse ved siden af. Røgeri skummer fløden i højsæsonen. Købmanden har lavet café, åben hele året med begrænset sorti- ment.

Nyt galleri, men småbutikker (smykker, guldsmed og souve- nirbutik) lukket pga. pension. Nyt bryghus med tøjudsalg. Flere gæster pga. takstnedsættelser, men ikke nok til at spiseste- derne kan holde åbent.

Venø – repræsenteret ved Erling Roseth og Jan Bendix

Vi mangler lejeboliger, så evt. nye øboere kan prøve at bo på øen. 12 helårshuse har ændret status til sommerhus.

Påske m. gratis færge stor succes m. 6.000 gæster på 10 dage.

I okt. igen gratis færgefart i tre dage, med 1.100 personer på besøg. Ifb. med „Gratis færge“ mange aktiviteter rundt om på Venø: Åbent hus hos Venøsund Fisk og Skaldyr, åbne gal- leries, frokost og aftenmenu på Venø Kro, åbent hus hos EDC, Havnehuset solgte kaffe/kage og udstillede akvareller og fotos, nyrestaurerede Venø Kirke åben, guidet naturvandring, åbent hus hos Venø Efterskole, sejltur med museumsfærger Venøsund, billig overnatning på Venø Klit Camping.

Vellykket besøg af „Traktor-cirkus“ i efteråret: fire piger (fra Norge og Sverige) boede på efterskolen og arr. flere optrædener, bl.a. i en kartoffelhal, koncert i maskinrummet på den gamle færge, hængende i loftet på den nye færge og flere forskellige forestillinger rundt om på øen. Meget positivt besøg og et godt samarbejde mellem cirkus(Odinteatret) og øboere.

VenøBoen arbejder bl.a. med: Udvikling af Venø som et velfungerende helårssamfund, sikre gode færge- og busforbin-

Fortsættes på side 14

Festivalen på Anholt er 'langt ude'...

Fortsat fra side 13

delse til fastlandet, hjemmeside www.venoe.dk, gratis venoe.dk mailadresser til foreningens medlemmer, Venø udviklingsplan, opretholdelse og forbedring af Venøs infrastruktur som fx mobildækning mm.

Aarø – repræsenteret ved Connie Hansen

Lille fald i antallet af passagerer, biler og afgang i 2017 i forhold til 2016. Til gengæld er campingvogne steget med 12,8%. Planer om el-drift af færger til næste år.

Ny plan for havnefornyelse på vej, bl.a. ydermole.

Pinsejazz og Grundlovsdag/åben Ø-dag i juni m. gratis færge: denne måned 1.000 flere turister end året før. I juli vi irsk/skotsk musikfestival på Campingpladsen samt havnefest, denne måned 1500 flere passagerer end året før. For 3. år Harley Davidson træf m. ca. 200 motorcykler på øen fre.-søn. Aarø deltog for første gang i Stafet for Livet i Haderslev: 25 deltagere der samlet gik/løb ca. 500 km. Aarø Naturløb for 4. gang m. over 200 løbere fra hele landet. Møder om borgerbudgettering på Aarø: I år kr. 50.000 til hvert landdistrikt i kommunen.

Visionsgruppe i gang på Aarø: Mål at finde løsninger mange år frem – generationsskifte, nye afgrøder mm., Besøg af militærfolk fra Holland, ifb. m. militærøvelse: undersøge vores katastrofeberedskab i forbindelse med fremtidens forhøjede vandstand. Lærerigt for os, der bor på en flad ø!

Valgmøde på Aarø i nov. m. stegt flæsk og persillesovs. Fasanjagt samt frokost for jægerne, hvor vi piger samme dag også holder frokost og laver juledekorationer. Problemer med at skaffe nye medlemmer til beboerforeningens bestyrelse – også svært at få suppleanter. Har andre øer samme problem, og hvad gør vi for at få engagerede medlemmer?

Agersø – repræsenteret ved Bente Topsøe-Jensen og Jens Thorlaksson

Takstnedsættelser i „skulderperioder“ før og efter selve sommerferien, sidste penge brugt til gratis passagertransport i uge 42. Idémøde om program for efterårsferien for øens foreninger resulterede i børneaktiviteter i Naturcenteret (dragebygning, bolsjekogning, kartoffelsjov, græskarmænd, strandrensning og cykelture), Banko for Sjøv med lokale gaver (friske og frosne fisk, marmelader, strikkede sokker, ridetur for to), Sang og Ord i Kirken m. organist, sanger og præst. Gallerier med (næsten) lokale kunstnere, street-fodbold i Hallen på regnvejrsdag, vinterbadning (dog uden én eneste besøgende!). Møllen kørte fint flere dage, i Historiestalden: info om gamle henkogningsprincipper, fremstilling af „lår-sennep“ med en kanonkugle!

1.673 passagerer kom m. med færgen i uge 42 – sammenlignet med 508 året før. Fine artikler i Sjællandske, fin omsætning på øens spisesteder, mange glade børn og pensionister på besøg

– gående eller på cykel, fint samarbejde mellem øen forskellige foreninger og ildsjæle.

Turisme én mulighed for at udvikle øerne, men vigtigt at finde en balance, hvor vi ikke udelukkende fokuserer på en „tivolisering“ af øerne med dertilhørende slitage på den sårbare natur. Huske, at det er dagligdagen, der er vigtig for at skabe levende helårssamfund.

Problematiske, hvis takstnedsættelserne udelukkende tilgodeser turister på bekostning af de fastboende: Kan være en torn i øjet for fastboende pendlere, som samtidig må kæmpe med en vintersejlsplan (såkaldt lavsæson), som giver gener i form af lange arbejdsdage og ventetider.

Anholt – repræsenteret ved Birgitte Dahl Jeppesen

Vigtigste emne er beskyttelsen af vores kyst nær havnen. I jan. tog en voldsom storm igen en stor bid af kyst og vej. Denne gang stod vandet helt op til havnen, frygtede at Nordstrandvej kunne ende i havet. Vi inviterede udvalget for Landdistrikter og Øer på besøg i jan. Siden har vores lokalpolitikere arbejdet for at få Staten til at give et stort tilskud, og vi har selv samlet en million kr. ind via boomerang til kystsikring.

I foråret Ren Dag: indsamling af (lidt) skrald på standene. I sommerferien Hummerdage på havnen, Anholt børns festival på skolen, kulturbegivenheden Langt Ude, litteraturfestival. Aktiviteter, som sammen med nedsatte færgetakster har betydet, at flere kommer på besøg udenfor skolernes sommerferie. Efteråret og de mørke timer bruges til fællesspisning, spilaftner i forsamlingshuset, yoga på skolen og strikkeklub bl.a. Vores præst har fået en lille datter, d. 19.11. får vi vikarpræst, som kommer dugfrisk fra universitetet. Han indsættes af provsten fra fastlandet.

Avernakø – repræsenteret ved Flemming og Ulla Christensen
Avernax festival blev afholdt for første gang i år – en stor succes! Danmarks reneste festival. Avernax gentages i 2018 og er allerede udsolgt.

DR Ultra har lavet optagelser på Avernakø til børneserie. Vi har haft besøg af statsrevisorerne, bl.a. på Munkegården, der er øens største arbejdsplads med 27 ansatte. Vi har haft et øget antal passagerer med færgen.

Bjørnø – repræsenteret ved Karen Vinding

Bjørnø Beboerforening fejret 40års jubilæum, beboerforeningen har 41 medlemmer, m. ca. 25 fastboende voksne og 7 fritidshuse. Svært at skaffe frivillig arbejdskraft til vores vandværk, håber kommunen kan hjælpe med en løsning.

Tre kandidater stiller op til valget som ø-repræsentant i kommunen (1 plads).

Juleandagt med præst fra Faaborg Kirke, juletræsfest, spisning for nye beboere ved Nytår, Torskegilde (mændene laver med og rydder op), strandrensning og ø-arbejdsdag med efterfølgende bål-æggekage på stranden, Sct. Hans. Besøg af „Det yderste Hav“: spændende musikanter fra Fanø. Koncerten et gratis tilbud gennem Sammenslutningen af Danske Småøer, vi begyndte med frokost og havde en herlig dag med meget høj kvalitet. Kan anbefales.

Bjørnø Akuthjælper team er aktivt, igen i gang med efteruddannelse. Heldigvis har der ikke været meget brug for dem i år. Nedsættelsen af pris på passagerbilletter til færgen (uden for skolernes sommerferie) givet rigtig mange dagsgæster – glædeligt, at mange mennesker får glæde af vores smukke Bjørnø.

Barsø – indsendt af Helle Kreiberg Svennesen

Inspirationsmøde: alle kunne komme med ideer og forslag til, hvordan Barsø kan udvikle sig med både fastboende og gæster. Cafe Bars har set dagens lys: Sommercafe i 6 uger (børnenes skoleferie) byder på kaffe og sønderjysk kagebord.

Folketingets Udvalg for Småøer gæstede Barsø med embedsmænd og politikere fra kommunen samt deltagere fra Sammenslutningen af Danske Småøer: besøg i Orangeriet m. permanent foto udstilling om Barsø igennem 100 år. Derefter åbent debatmøde i Barsøhuset.

Barsø politisk engageret mod Haderslev Kommunes spildevandplaner mht. udledning i Djernæs Bugt lige nord for Barsø. Sammen med styregruppe Bæk & Bælt lykkedes det at få kommunen til at genoverveje deres spildevands problematikker. Gæsteoptræden af Pundamilia Traditional Gospel Songs fra Tanzania spillede og sang en eftermiddag for gæster og øens beboere.

Møde med Move Copenhagen om yoga- og bevægelsesfestival på øen i 2019.

Barsø er blevet økologisk, øens eneste landmand indgået samarbejde med Dansk Supermarked om at brande 4 Barsø specialoste – lanceres i løbet af 2019.

Nedsatte færgetakster udenfor børnenes skoleferie medført

en forøgelse af besøgende på Barsø: Glædeligt at der igen er stigning i antallet af skoleklasser, institutioner og endagsturister.

Baagø – repræsenteret ved Kisser Christensen

Sct. Hans fest, loppemarked, havnefest (overskud brugt til tur til Gram slot og besøg i Jelling), høstfest, syskole, julemarked med grisevognen i Assens har været tradition i mange år.

Besøg af folketingets ø udvalg samt Lise og Dorthe: Vi fik meget ud af besøget, håber også de fik det. Efter besøget hos os sejlede de videre til Barsø, god måde at lære dem noget om logistik.

Vi har mistet en beboer, men har fået en ny. Vi er 20 – men aktive og fortrøstningsfulde.

Færgen været i udbud og udbudsrunder måtte gå om. Det gav en usikkerhed og mange spekulationer i sommer. Politisk besluttet at besejlingen af færgeruten mellem Assens og Bågø hjemtages til Assens kommunes drift pr. 1.1.2018, personale i færgeselskabet virksomhedsoverdrages. De har hele tiden ejet færgen.

Vores lille gruppe børnehavebørn fra fastlandet sommeren igennem med færgen kl. 6.30 fra Assens: spiser morgenmad på vej over, og så klar til at indtage øen, retur kl. 15.30. Kommer som forsøg én dag i vinter-perioden. Ved rigtigt dårligt vejr ser de tv i ventesalen i havnehuset og sover til middag på gulvet, eller sover udenfor i haven hos sommerhusfamilie, der har stillet toilet og rum til rådighed for dem, 3 km oppe i byen. Sunde børn, der går mange kilometer.

Ca. 2.500 sejlere, en masse endagsturister, turistvognen „grisevognen“ bliver flittigt brugt. Uden den var det gået galt for øen. Så en stor tak.

*

Hvad skal du være, når du bliver øbo?

Her følger en liste over ledige stillinger/virksomheder på småøerne, som vi har kendskab til.

Stilling/virksomhed	Se mere her	Kontakt
Anholt Kro, ny ejer søges	www.anholtkro.dk	Hans Møbjerg, tlf. 86 31 90 80, mail: kro@anholt.dk
Forpagter til Restaurant Perlen, Omø, søges	www.omoe-perlen.dk	Kurt Riishøj, tlf.21467757, mail: info@kurt-riishoj.dk
Job i Let-Køb Omø: 25 t/uge vinter og 40 t/uge sommer	www.omoe-net.dk/19-letkob	Jannie, tlf. 58199003/40741843, mail: 0301630@letkob.net
Campingplads på Årø, ny ejer søges	www.aaro-camping.dk	Jan Sejersen, tlf. 74584482/52244482, mail: aaro@aaro-camping.dk
Forpagter af Endelave Lægeurtehave søges	www.endelave-laegeurtehave.dk	Sanne Gyde, mail: sannegyde@gmail.com
Forpagter af Endelave Campingplads Café søges	www.endelavecamp.dk	Jens Olsen, tlf. 21 29 93 50, mail: mail@jensolsen.dk
Forpagter af Endelave Kro søges	www.endelavekro.dk	Poul Erik Blume, tlf. 75689191, mail: info@endelaveaps.dk

Vil du gerne have en stilling med i næste nummer? – så kontakt Lise på ls@danske-smaaoer.dk

Besøg på en ø!

Havet har ædt vejen på Anholt. En midlertidig grusvej er lagt indenom

Der er ikke mange mennesker med færgen Anholt en mandag i begyndelsen af oktober. Nogle få håndværkere, enkelte Anholtere, som har været ovre på fastlandet i weekenden og så fire gæster, som skal fortælle om det arbejde, Sammenslutningen af Danske Småøer (SaDS) og LAG småøerne udfører.

Formanden Dorthe Winther og næstformanden Ove Axelsen kommer på et kort visit sammen med Lise Sørensen, sekretariatsleder i SaDS og Morten Priesholm, som er projektkoordinator i LAG-Småøerne. Ove har aldrig været på øen, så han får en rundtur i taxien, mens Liselotte Sørensen, vognmand og formand for borgerforeningen fortæller og viser frem. Morten Priesholm har lavet aftaler med nogle erhvervsdrivende, som ønsker vejledning i at ansøge om støttekroner, så han er hurtigt på farten på en lånt cykel. Dorthe og Lise bliver indkvarteret hos undertegnede og de forbereder resten af dagens program over en kop kaffe efter en kort rundvisning i vores hjem. Det er altid lidt spændende at se, hvordan andre øboer bor, når man normalt mødes på motel i Odense eller på sekretariatet på Strynø.

Eftermiddagen fortsætter med et lille formøde med borgerforeningens bestyrelse, hvor der bliver delt informationer om de ting Anholt er optaget af lige nu. Det er selvfølgelig især vores kystsikringsprojekt, som har kørt på højtryk siden nytår, men også bosætningsproblematikken og manglen på faste arbejdspladser og boliger på øen. Dorthe, Ove og Lise fortæller lidt om, hvad de kan gøre for at tale vores

sag og søge støtte i de relevante udvalg på Christiansborg.

Til aftenens borgermøde kommer der mellem 25-30 beboere for at høre om ø-sammenslutningens arbejde, støttemulighederne i LAG og Ø-støtten og aftenens sidste punkt, som er status på kystsikringen. Tilhørende får en grundig gennemgang af historien bag SaDS og de vigtigste fokuspunkter. Især færgedriften er af stor betydning, når man bor på en ø, men også hjemmepleje, skole og daginstitutioner og forskellige miljø og fredningsbestemmelser kan gøre det nemmere eller sværere at være øboer.

Dorthe Winther, Ove Axelsen og Lise Sørensen får hele tiden indtryk og viden gennem deres besøg på øerne og møderne med ø-repræsentanterne i bestyrelsen, så de har fingeren på pulsen. Specielt den grundige gennemgang af færgesekretariatets historie og lovgivningen bag de forskellige færgetilskud og taksned sætninger fangede de fremmødtes interesse. For selvom vi har årlige møder med færgeriet her på Anholt og kan fremkomme med vores ønsker og ideer, så fremlagde Dorthe Winther den anden side af sagen: Økonomien og lovgivningen bag de forskellige tilskud, som er rar at have med i bagagen, når vi skal til næste møde.

Morten Priesholm viste eksempler på de projekter som har fået støtte på Anholt. Både de store projekter som Norddjurs kommune og turistforeningen stod bag og de mindre lokale projekter, som Anholt vandsport og restaurant Ved vejen, der begge har fået støtte til etablering af en eller flere arbejdspladser. Indtrykket er, at det blev synligt, hvordan man kan søge og få støtte fra LAG og

Ø-støtten og der var da også flere, som efterfølgende fortalte Morten Priesholm om deres ideer og behov.

Aftenen sluttede med en kort up-date på vores indsamling til kystsikringen. Vi var på daværende tidspunkt over 800.000, og jeg kan godt røbe, at vi nu i starten af december, er kommet over en million, som var borgerforeningens mål. Tilbage står nu, at politikerne på Christiansborg og i Norddjurs kommune bliver enige om, hvordan man skal fordele finansieringen af de sidste manglende millioner. Når det er faldet på plads, så går kommunen i gang med at indhente tilbud. Vi havde alle håbet, at det var sket inden denne vinter, for hver vinterstorm er en potentiel fare for vores vej, campingplads og nedslivningsanlæg, men forhåbentlig er der håb forude.

Tak fordi i tog den lange tur til Anholt. Med tre timers færgetid og kun fire-fem ugentlige afgang i vinterhalvåret, så er det noget af en udflugt.

Mange hilsner fra Birgitte Dahl Jeppesen, ø-repræsentant fra Anholt og medlem af ø-sammenslutningens bestyrelse

VIL DU GERNE HAVE BESØG?

Sammenslutningen af Danske Småøer og LAG småøerne har det seneste år besøgt Askø, Femø, Drejø, Anholt og Mandø – og vi kommer også gerne til din ø. Send en mail til Lise: ls@danske-smaaoer.dk

Ren birkesaft i Singapore

Den 1. december åbnede iscaféen Trü Birch midt i millionbyen Singapore. De to unge fyre, der står bag caféen er med på noderne – og derfor har de selvfølgelig satset på Skarø Is.

Caféen slår sig op på at være sund med sloganet Forever on your lips – never on your hips og på at de er 100% økologiske og glutenfri.

Her passer isen fra den lille danske ø perfekt ind. Valget faldt på Skarø Is, da caféjerne smagstestede den mod andre kendte ismærker bl.a. Häagen-Dazs og Ben & Jerry. Skarø Is vandt – selvfølgelig fristes man til at sige – over de andre verdenskendte gourmet-is-producenter. 'Vi tror ikke, at vi kan få folk til at spise sundere, hvis det ikke også smager godt', siger Martin Jørgensen fra Skarø Is. Den nye type diæt-is har et lavt fedtindhold og et højt proteinindhold. Isen er udviklet til Singapore, men den nye funktionelle is vil også blive solgt andre steder.

Både isen og caféen hedder Trü Birch i Singapore. 'Skyldfri dansk protein-is' kalder caféen i Singapore det.

Med lanceringen i Singapore viser Skarø Is endnu engang sit værd som verdensfirma – det er flot!

Britta Tarp fra Skarø Is deler ud af den nye istype i Singapore-caféen

LS

Få ny viden og styrk din forretning

Et tilbud direkte tilpasset dig og din virksomhed

Nu har du chancen for – ganske gratis – at få tilført noget af den viden, du eller dine medarbejdere har brug for, så din virksomhed kan vokse og skabe øget indtjening.

- Du kommer til at arbejde med dine egne udviklingsopgaver
- Du skal kun møde på kursus ganske få gange i løbet af de næste 2 år og du vælger selv, hvad du vil deltage i
- Du undgår alt administrativt bøvvl og kan bare suge til dig af andres erfaringer og succeshistorier

Som inspiration er her eksempler på 11 spændende kursusemner:

Digitalisering, hjemmeside, Facebook, Twitter m.v. – Design af oplevelser – Øget kundetilfredshed – Salg og markedsføring – Udvikling af netværk – Styrk din butik – Virksomhedsudvikling og ledelse – Økonomi og kalkulation – Innovation og iværksætter – Guide og storytelling – Besøg på Signaturvirksomheder.

Tilbuddet gælder også småøernes virksomheder – tag kontakt til Dansk Kyst- og Naturturisme og fortæl, hvad du har behov for. **Kontakt projektleder Jørn Kristiansen:** tlf. 30724835, mail: jok@kystognaturturisme.dk

Statsrevisorer på øhop

Folketingets statsrevisorer, Lyøboere og repræsentanter fra Ø-sammenslutningen, LAG Småøerne, Erhvervsstrelsen og Faaborg-Midtfyn Kommune foran Lyø Kulturhus

Folketingets statsrevisorer besøgte i september på deres indenrigsbesigtigelse, som i 2017 omhandlede udkantsområder med særlig fokus på småøers vilkår, tre af vores småøer. Statsrevisorerne var sidst på øbesøg i august 1999.

Statsrevisorernes opgave er at tilse, at statens midler anvendes efter hensigten. Når det drejer sig om småøer, ser de bl.a. på hvordan stat, kommuner, regioner m.fl. arbejder for at imødegå de udfordringer, småøer har. De kigger på §20midlerne til kommuner med småøer, de forskellige færgetilskud, driftsstøtte til Ø-sammenslutningen samt LAG-midler og ø-støttemidler – og på om tilskudsmidler understøtter beskæftigelse, erhvervsudvikling, service, levevilkår og bosætning på småøerne efter hensigten.

Ø-fornemmelse

Første stop var Strynø. Her hørte statsrevisorerne om havnens historie og udvidelse og om badeflåde og lejecykler. Efter frokost på Strynø Gl. Mejeri, blev Strynø Skole, Aktivitets- og Kulturhus besøgt: foruden skole til 4. kl. rummer bygningen lokaler til øens arkiv, blad, ungdomsklub og fælles aktivitets- og møderum. Statsrevisorerne fik en fornemmelse af øen på gåturen til Købmanden, der er foreningsejet med forpagter, og videre til Øhavets Smakke- og Naturcenter, hvor de hørte om centeret og udstillingen. Ø-sammenslutningen lejer kontorlokaler på Smakkecenteret, og dagen sluttede med oplæg fra formand Dorthe Winther

om organisationens virke foruden oplæg fra Færgesekretariatets sekretariatsleder Jan Fritz Hansen bl.a. om at effektivisere ø-færgernes drift.

To øer på rekordtid

Der var ikke tid til pjank og pjat på statsrevisorernes anden besøgsdag. Lyø lå først på ruten fra Faaborg og statsrevisorerne blev kørt med traktorvogn til Lyø Kultur- og besøgscenter i den tidligere skole. Her fortalte beboerformand Rasmus Andersen om øen og omdannelsen fra skole til kulturhus. På vej retur til færgen var der stop ved købmanden, der også her er foreningsejet. Så gik turen videre til nabøen Avernakø, mens LAG småøernes koordinator Morten Priesholm på færgeturen fortalte om LAG-midlerne til småøernes projekter.

På Avernakø var det havnens projekter, forsamlingshuset, købmanden og multibanen, alle projekter der har modtaget støttemidler, der blev besigtiget og fortalt om. Desuden var der stop på øens største arbejdsplads, den socialpædagogiske institution Munkegården, hvor bebo-

erformand Conni Storm informerede og svarede på spørgsmål.

Fylt af ø-indtryk gik turen tilbage til Faaborg først på eftermiddag.

Vigtige tilskud – og manglende mobil-dækning

Efterfølgende har statsrevisorerne kvitteret for besøgene og de har bl.a. noteret sig 'hvilken afgørende betydning forskellige tilskud har for småøernes helårsbeboede erhvervs- og kulturliv samt turisme' – og desuden 'at mobil- og bredbåndsdækningen på småøerne er mindre god, hvilket giver udfordringer for erhvervsliv og turisme'. Informationer og indtryk fra øhoppet har statsrevisorerne ladet gå videre til indenrigsministeren og erhvervsministeren - der i øvrigt begge selv er inviteret på øbesøg i 2018.

Statsrevisorerne sender en særlig tak til beboerforeningerne på de tre øer samt de beboere, som viste projekterne frem.

LS

*

Generalforsamling 2018

Den 26. maj 2018 afholdes Ø-sammenslutningens næste generalforsamling. I 2018 er det Mandø, der lægger ø til.

Småøernes Færgeselskaber til årsmøde i Silkeborg

Rederier og overfartsledere fra landets ø- og genvejsfærger, der er medlemmer af Småøernes Færgeselskaber, afholder på skift årsmøde. I år gik turen til et af de mere specielle medlemmer, nemlig Hjejleselskabet, der driver sejladsen på Silkeborgsøerne.

Årsmøderne indeholder altid en sejl tur med det besøgte medlems fartøj, i år på Silkeborgsøerne med det gode skib Mågen.

Årsmødet handler også om erfaringsudveksling, netværk og nye input. Mødet bød derfor også på en ø-runde med nyt fra de enkelte rederier, oplæg om bookingsystemer og seneste nyt fra en repræsentant fra Søfartsstyrelsen. Der ud over orienterede Jan Frits Hansen fra Færgesekretariatet om afløserfærge og Færgesekretariatets og Småøernes Færgeselskabers fælles arbejde med at lave en ny uddannelse for at rekruttere medarbejdere til små-ø-færger.

Og hvad laver en landkrabbe som jeg, der kun har forstand på at sejle med færger som passager, så til sådant et årsmøde?

Sammenslutningen af Danske Småøer stod fadder til Småøernes Færgeselskaber, og derfor har formanden for SaDS en fast plads i bestyrelsen og deltager både i bestyrelsens møder og årsmødet. Selv om

det af og til er lidt nørdet (lidt ligesom at sparke dæk) er det altså også en god mulighed for Ø-sammenslutningen at høre om de glæder og udfordringer, som folk fra den anden side af bordet har med færgedriften til småøerne. Der ud over har vi et rigtigt godt og vigtigt samarbejde med bestyrelsen og formand Søren Adersen.

Bestyrelsen består ud over af formand

Søren Adersen, overfartsleder på Venø Færgefart også af Lars W. Hansen, overfartsleder Orø – Holbæk færgefart, rederrepræsentant Max Møller Christensen, overfartsleder Lolland færgefart, Søren Renè Nilsen, chefskipper Hardeshøj – Ballebro færgen og suppleant Bo Andersen, skibsreder Hundested – Rørvig færgefart.

dw

SMÅØERNES FÆRGESELSKABER

Småøernes Færgeselskaber er en sammenslutning af ø- og genvejsfærger i Danmark, som blev stiftet i 1988. Foreningens medlemmer sejler til de mindre øsamfund og opretholder forbindelse over fjorde og sundede som eksempelvis på Limfjorden, Randers fjord, Alssund og Isefjorden.

Sammenslutningen repræsenterer rederier med færger i mange størrelser fra rene passagerskibe over bilfærger med plads til kun 2 personbiler til de største med plads til 36 personbiler.

Færgerne har varierende overfartstid fra 2 minutter til 2 ½ time for de længste ruter.

Sammenslutningens rederier beskæftiger ca. 360 personer.

I 2016 overførte medlemmerne af Småøernes Færgeselskaber:

- 3.230.000 Passagerer
- 1.320.115 Personbiler
- 5.241 Lastbiler med 988.000 tons gods

Se mere her: www.smaa-faergerne.dk

Garanti for at se kanin!

På Endelave er kaninerne blevet mere synlige: 5 par af denne slags står rundt på øen – så hvis man ikke er hurtig nok til at se dem levende – så er der stadig en mulighed

Dronningens anerkendelse

Dronningen har med et par års mellemrum inviteret til Fredensborg Koncert for at anerkende en branches betydning for det danske samfund.

I oktober i år var valget faldet på miljø- og fødevareresektoren – og en af de udvalgte var Venø Seafood, der leverer Limfjordsøsters og hummere til gourmet restauranter over hele landet.

Kristian Borbjerggaard på 21 år, der deltog sammen med sin kæreste, var formentlig den yngste gæst. Udover musikere fra Livgarden, deltog solisterne Christian Brøns og Sinne Eg.

Efter koncerten, der fandt sted i Fredensborg Slotskirke, var der souper i Kuppelsalen på Fredensborg, hvor 160 gæster var placeret ved 22 borde med repræsentanter fra kongefamilien og hoffet ved hvert enkelt bord.

En kæmpe oplevelse og ære for Kristian og for de to øvrige småfødevarer-virksomheder, der også deltog: Barsøs mælkeproducenter Søren Svennesen og Helle Kreiberg samt Inger Thoustrup, Venø Kartoffler og Lam.

Jan Bendix – Venø

Venø Seafood Aps var en af de ca. 80 virksomheder og organisationer, som Dronning Margrethe havde inviteret til koncert

Ø-POSTEN

Nyheder fra Sammenslutningen af Danske Småøer. ISSN-0105-4325.

Ø-postens artikler er ikke nødvendigvis udtryk for Sammenslutningen af Danske Småøers holdninger. Indsendte artikler bedes ikke overstige 1500 anslag.

Deadlines for Ø-posten:

Marts-nummer: deadline 25. feb. 2018

Juni-nummer: deadline 25. maj 2018

September-nummer: deadline 20. aug. 2018

December-nummer: deadline 15. nov. 2018

Redaktion: Sammenslutningens bestyrelse

Dorthe Winther, Omø, ansv.h. 58 19 91 83

Ove Axelsen, Egholm, 40 25 99 69

Jan Bendix, Venø 40 42 21 05

Birgitte Dahl Jeppesen, Anholt: 61 39 76 93

Peter Bach Larsen, Orø: 40 78 65 23

Preben Jørgensen, Mandø: 42 75 13 47

Julie Ruby Bødiker, Skarø: 28 15 37 39

Jens Thorlaksson, Agersø: 58 52 22 55

Redaktør: Lise Thillemann Sørensen

Layout: Erik Steenstrup Dyhr

Foto: Preben Jørgensen, Maja Hoe, Birgitte

Dahl Jeppesen, Skarø Is, privatfoto Venø, Lise

Thillemann Sørensen

Ø-Posten udgives med tilskud fra

Erhvervsministeriet og fra Kulturministeriets pulje til landsdækkende almennyttige organisationer.

Annoncer: 4,00 kr. pr. spalte-mm.

Tryk: STEP. Oplag: 2800

Redaktionen afsluttet 11. dec. 2017

Abonnement: 150 kr. pr. kalenderår.

Ø-Posten: Sammenslutningen af Danske

Småøer, Strynø Brovej 12, 5943 Strynø

Tlf. 62 51 39 93

E-mail: sekretariatet@danske-smaaoer.dk

Se flere ø-nyheder og tilmeld dig nyhedsbrevet fra Sammenslutningen af Danske Småøer på www.danske-smaaoer.dk